

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Ҳос. кнжиклар: 10-11 ва 12-13

Ҳос. кнжиклар: 10-11 ва 12-13

Кеча

Тошкентда

Ўзбекистон

Болалар ва

Ўсмирлар

Уюшмасининг

навбатдаги

XVII слёти

ўз

ишини

яқунлади

Болалар ташкилотининг энг юқори органи — ташкилот аъзоларининг йиғини — слёт ёки конференциядир. Ўзбекистон Болалар ва Ўсмирлар Уюшмасининг фаолияти давомида қанча слётлар бўлиб ўтган бўлса, уларнинг ҳар бири ташкилот ҳаётига бирон ўзгариш, бирон янгилик олиб кирган. Тарих варақларига ёзилган бундай слётларнинг ҳар бирининг ўз ўрни бор: XV слёт ташкилотнинг янги Низомини тасдиқлаб, у сиёсий партиялар фаолиятдан ҳоли деб эълон қилган бўлса, навбатдан ташқари чақирилган XVI слёт ташкилотга янги — Болалар ва Ўсмирлар Уюшмаси номини берди. Янгича йўналиш олган ташкилотнинг ўтиш даврини белгилаб берди. Биз ўша "ўтиш даври" деб атаган йиллар ўтиб, кеча Тошкентда Ўзбекистон Болалар ва Ўсмирлар Уюшмасининг навбатдаги XVII слёти ўз ишини яқунлади. Ҳўш, бу галги слётнинг моҳияти нима? Ўзбекистон Болалар ва Ўсмирлар Уюшмаси раиси вазифасини бажарувчи Дилбар РИЗАЕВА билан бўлган суҳбат ана шу ҳақда.

Қимирлаган қир ошар

Яқинда мактаб-интернатимизда болалар ташкилотининг ҳаракатдаги семинари ўтказилди. Унда уюшма аъзолари ўзлари олиб борган ишларини бир кўздан кечириб олиш билан биргаликда уларга баҳо ҳам бериб кўрдилар.

Семинарга қўшни мактаб Болалар ва Ўсмирлар уюшмаси аъзолари ҳам ташриф буюришди. Улар ўзаро тажриба алмашиш давомида Чортоқ шаҳар Болалар ва Ўсмирлар Уюшмасининг "Умидчилар" ташкилоти аъзоларини кўпайтириш, синфдан ташқари олиб борилаётган ишларга жиддийроқ эътибор бериш, уюшма аъзоларининг кўкракка тақадиган нишонлари, байроғи хусусида ҳам фикрлашиб олдилар.

Семинарнинг иккинчи қисмида бўлиб ўтган "Яхши қиз — ёқадаги юлдуз" кўрик-танловини ҳам жуда қизиқарли ўтди.

Яқун сифатида семинар аъзолари бундан кейинги ишлар тўғрисида ҳам фикрлашишди. Шаҳар ўқувчилари ўртасида ўтказилган "Биз талантларни излаймиз", "Ёш ҳунармандлар", "Ёш рассомлар", "Ташкилотчи-94" каби кўрик-танловларнинг шартини, тартибини тўғрисида келишиб олинди.

М.САЙРАМОВ,

Наманган вилояти, Чортоқ шаҳар

иқтидорли болалар махсус

мактаб-интернати Болалар ва

Ўсмирлар уюшмаси ташкилотчиси.

МУРАББИЙЛАР ҲАҚИДА

ҲИКОЯЛАР

Ўқитувчи жамият маънавиятининг зиёбони, илму фан гулшанининг богбони. Шу сабаб ҳам Шарқда қадим-қадимдан муаллим аҳлининг қадри баланд, халқ орасида эса бежиз "Устоз отангдан улуг" деган нақл тарқамган. Улар меҳнатининг самараси ҳамisha жамият равнақида, маънавияти юксалишида намоён бўлган. Ана шундай заҳматкашлардан, халқ дари билан яшаган устозлардан бири — Рустамхўжа Бобоев эди. 1910 йилда Эски жўва маҳалласида дунёга келган

ЭЗГУЛИККА БАХШИДА УМР

Рустамхўжа ака 1929 йилгача ўқиб билим олгач, ўз халқини маърифатли қилиш учун жиддий киришди. У 40 йилдан ошиқ давр мобайнида мактабда болаларга билим бериш билан биргаликда мактабга раҳбарлик ҳам қилиб келди. Унинг юксак меҳнати ардоқланиб, муаллимга "Ўзбекистонда хизмат кўратган ўқитувчи" унвони берилди.

А. Икромов туманидаги 287-мактаб бугун ушбу улут зот номи билан юритилади. Шунинг учун ҳам мактабнинг Болалар ва Ўсмирлар Уюшмаси, ёшлар ташкилоти аъзолари ўз қалб меҳри, бутун ҳаёт тажрибасини шу билим даргоҳига бағишлаган устоз ҳаётини тўлалагича ўрганиб бордилар. Рустамхўжа аканинг дўстлари, қариндош-уруғлари, олимлар, шоғирдлари билан мулоқотда бўлишди, уларнинг маҳалладаги фаолиятлари, олиб борган ишлари билан танишдилар.

Яқинда ана шу изланишлар натижаси сифатида мактабда Р. Бобоевнинг хотирасига бағишланган "Эзгуликка бахшида умр" номи билан кеча ўтказилди. Ушбу кеча тўғрисида илиқ сўзларни айтар эканмиз, кеча ташаббускорларининг кўзлаган мақсадларига эришганларига қувондик. Зеро, ота-боболаримиз қилган улут ишларини ёд этиш келажакимизни яна ҳам порлоқ қилади.

Ф. ИКРОМОВА,
Тошкент шаҳри.

Дилмуроджон шўх-шодон бола,

Жуда учқур унинг "тулпори".

Навбат кутар ўрдак, филчаси,

Манзилдир кўп йироқ ҳали.

Р. АЛБЕКОВ олган сурат.

— Дилбар опа, янгича йўналиш олган ташкилотнинг худди қаддини ростлаш, ишларини жонлантириш учун берилган муҳдат — ўтиш даври ҳам ўтди-кетди. Ташкилот аъзолари бу давр ичида олиб борган ишларидан кўнглингиз тўлдими?

— Узоқ йиллар давомида юқоридан бериладиган кўрсатмалар ва тавсиялар билан ишлаб ўрганган ташкилот уч йил ичида муваққил фаолият юритиб, кўп нарсаларга эришди. Албатта ҳеч ким ишонмайди. Иш бор жойда камчилик ҳам бўлади. Бунинг устига ишнинг ривожлантиришга уринган одам ҳеч қачон ўз ишидан кўнгли тўлмайди. Шу нуқтаи назардан қараганда, ютуқларимиз ҳам бор, камчиликларимиз ҳам. Муваққил, сиёсатдан ҳоли, эмин-эркин иш олиб боришга ўрганмаган бўлсак-да, жуда кўп вилоятларда иш қизиқ кетди. Бунинг устига улар иш услубларини ҳам янгиладилар. Бугун биз ана шундай ишни яхши ташкил қила билган Наманган вилояти болалар ташкилотини тилга олишимиз мумкин. Улар слётдан кейин барча туман ва шаҳарларда Республика Болалар ва Ўсмирлар Уюшмаси Низомига эид келмаган ҳолда, болаларнинг қизиқишларига кўра, бир қанча йўналишлар бўйича иш бошлашди. Вилоятда 7-9 ёшли кичкинтойларни бирлаштирувчи "Умид" клуби, Ҳаққулобод шаҳридаги 6-мактаб қошида "Диловар" ва "Навози" гуруҳлари ташкил этилди. "Навози"да қизлар нафосат, латофат ва нафисликка ўргансалар, "Диловар"да ўғил болалар жасурлик, мардлик ва жисмонан етуқликдан тарбия оладилар. Косонсой туманидаги болалар ташкилотлари эса ҳаракат дастурининг йўналишини бўйича иш юритдилар. Аммо уларга ҳам қизиқмайдиган болалар топилиб қолди. Ташкилот раҳбарлари ўйламай улар учун "Ихтиёрсизлар" гуруҳини ташкил этишди.

Шу каби янгича иш услубларида фаолият кўрсатаётган уюшмалардан бир қанчасини Тошкент вилоятида учратиш мумкин. Ангрен шаҳрида скаутлар ҳаракати йўналишларини олган "Ҳимоя" клуби ташкил этилди. Ушбу клубнинг ўсмирлар тарбияси борасида олиб бораётган ишларнинг талайини айтиб ўтиш мумкин. Клуб аъзолари инглиз, ўзбек тиллари, футбол, ҳарбий таълим, ЭҲМ асослари, "Ёш менежер" курси, "Журналист", "Тарихий археологик", эстетик тарбия курсларини ўрганадилар. Бу оз иш эмас. Ёки Бекобод туманидаги 46-мактабнинг болалар ташкилоти фаолиятини олайлик. Бу ердаги "Турон", "Семурғ", "Матонат", "Меҳнат" гуруҳлари она юртнинг мусоффолиги учун курашадилар, унга садоқат руҳини ўзларида тарбиялайдилар. Чирчиқ шаҳридаги Болалар ижод маркази, Ангрен шаҳридаги "Қалдирғоч" болалар ташкилоти олиб бораётган ишлари ҳам мақтовга лойиқ. Самарқанд вилояти Болалар ва Ўсмирлар уйи қошида ташкил этилган, лицей сифатида иш олиб бораётган болаликдан ижодий ривожлантириш маркази, Урганч

(Давоми 2-бетда).

Бундан ташқари, унда Ўзбекистон Болалар ва Ўсмирлар Уюшмасини жамоа сифатида Ёшлар Иттифоқи таркибига киритиш масаласи ҳам кўриб чиқиладди.

"ҚУРУЛТОЙ — МАСЪУЛИЯТЛИ ДАВР"
2-БЕТ

Асосий драматик кураш шунда бўлдики, ўша Абу Шилқим Шахвоний деган лақаб олган сохта Ибн Сино ҳақиқий Ибн Синодан кўпроқ қадр топади.

"БУ ДУНЁ — КЎҲНА ДУНЁ"
3-БЕТ

Давронбойни дон ташвишидан,
Мош мушуги айлади ҳалос —
У шом пайти томга чиқди-да,
Каптарларни туширди паққос.

"ТЕСКАРИ САРЛАВҲАЛИ ШЕЪРЛАР"
4-БЕТ.

4-6 апрел кунлари Тошкентда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг навбатдаги XXVI қурултойи бўлиб ўтади

Ўзбекистоннинг жаҳонга танилиши, республика саноати, фан-техникасининг ривож топишида ёшларнинг ўрни катта. Шунингдек, бозор иқтисодиёти муносабатлари шаклланаётган бугунги кунда тадбиркорлик, ишбилармонлик, тижоратчилик қилаётганлар ҳам асосан ёшлар. Шу боис авваллари "комсомолнинг иши қуруқ гап" дегувчилар бугунги Ёшлар Иттифоқи аъзолари билан ўйлашиб гаплашади. Ёшлар Иттифоқининг бугун бажараётган ҳар бир иши салмоқли ва самаралидир. Ҳукуматимиз ҳам бугунги кунда ёшлар ташкилотининг яратувчанлик, ташкилотчилик кучига ишонади.

4-6 апрел кунлари эса Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг навбатдаги XXVI қурултойи ўз иштини бошлайди.

ҚУРУЛТОЙ — МАСЪУЛИЯТЛИ ДАВР

Қурултой кун тартибига қўйилган асосий масалалардан бири ташкилотнинг келажакда асосий таянч ҳужжати бўладиган Низом ва Дастурини қабул қилишдир. Бундан ташқари, унда Ўзбекистон Болалар ва Ёшлар Уюшмасини жамоа сифатида Ёшлар Иттифоқи таркибига киритиш масаласи ҳам кўриб

чиқилади.

Кейинги уч йил давомида болалар ташкилоти Ёшлар Иттифоқидан мустақил равишда фаолият олиб борди. У кўпгина яхши ишларга бош-қош бўлиб, янги ташаббуслар, фойдали ишларни амалга оширган бўлишига қарамай, бугунги кунда бир ҳақиқат юзага чиқди. Бинобарин, узоқ йиллар давомида ёшлар ташкилоти болалар ташкилоти билан собитқадамликда, ҳамкорликда иш олиб борган. Уларнинг биргаликда қилган фойдали ишларини тарих зарварақларидан ўчириб бўлмайди. Аммо болалар ташкилоти мустақил бўлиб фаолият кўрсатган даврда ёшлар ташкилотининг ҳам моддий, ҳам маънавий ёрдамига доимо муҳтожлик сезиб турди. Бу эса болалар ташкилоти бошланғич бўғинлари фаолиятининг сустлашишига олиб келди.

Бугун ҳар икки ташкилот — ёшларни Ватанга, юртга садоқат руҳида меҳрли, билимли, онгли қилиб тарбиялаш каби олий бир мақсад ва вазифани олдиға қўйган. Демак, бир хил мақсадли икки ташкилотни бирлаштириш — кучларни янада жипслаштириш билан тенг. Кучлар бирлашгач ўйланган, режалаштирилган ҳар бир иш амалга ошади ва ўз самарасини беради. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ҳам, Болалар ва Ёшлар Уюшмаси ҳам узоқ йиллар давом этган ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш ниятидалар.

Қурултой иштирокчиларининг юқорида айтиб ўтилган муҳим масалаларни ҳал этиши келажакимиз, ҳаётимиз заминини яратувчиларни янада яхши, фойдали ишларга руҳлантиради, деган умиддамиз.

Яқинда
Президентимизнинг
Фармониға кўра
Республикаимизнинг бир
гуруҳ фаоллари ёш авлодни
она-Ватанга садоқат ва
ундан фахрланиш туйғуси
билан тарбиялашда, оналик
ва бўлалиқни муҳофаза
қилишда, жисмонан ва

ахлоқан соғлом авлодни
камол топтиришда давлат ва
халқ олдидаги катта
хизматлари учун "Соғлом
авлод учун" ордени билан
тақдирландилар.

Бу мукофот соҳиблари
орасида болаларнинг

ҚУТЛАЙМИЗ!

севимли адибаси, "Ғунча"
журналининг муҳаррири Яйра
опа Саъдуллаева ҳам бор.
— Мен,— дейди Яйра опа
мухтасаргина қилиб,—
"Ғунча" журналида 20
йилдан ортиқ вақтдан буён
ишлаб келаяпман. Шу узоқ
вақт мобайнида нимаики иш
қилган бўлсам, ҳаммаси
болажонларимиз ворис
бўладиган порлоқ келажак
учун қилган меҳнатимдир.

Ўзимизнинг Яйра опамиз

Ҳа, Яйра опа ҳақ, бугун
опа айтаётган порлоқ
келажакнинг ёқимли
шабадаларида нав-ниҳоллар
ўзгача бўй таратмоқда.

Биз опани "Соғлом авлод
учун" ордени олганлиги
билан самимий қутлаб,
келгуси ишларида омад ва
саломатлик тилаймиз.

Газета таҳририяти.

(Давоми. Бошланиши 2-бетда).

шаҳридаги "Камалак" болалар ташкилоти, Бухоро шаҳридаги ўлкашуносликка ихтисослашган ўсмирлар клубларининг иш фаолиятлари ҳам ўтиш даврида Болалар ва Ёшлар Уюшмаси эришган ютуқлардан деб ҳисоблайман.

Аммо шу билан бир қаторда талайгина туманларда, вилоятларда илгари кашшофлар ташкилоти олиб борган ишлар ҳам сўниб қолган, янгича иш тута олмаган ташкилотлар ҳақида ҳам айтиб ўтиш керак. Етакчиларнинг лоқайдликлари ёки иш билмасликлари туфайли бундай жойларда ташкилот иши сўнди.

— **Айтингчи, навбатдаги слётни чақиритишдан мақсад нима эди?**

— 1991-92 йиллар ўтиш даврининг биринчи босқичи, 1992—94 йиллар эса унинг иккинчи босқичи эди. Бу босқичларни ютуқларимиз, ҳаттоларимиз билан босиб ўтдик. Слётда эса ана шу ўтиш даври фаолиятини биргаликда таҳлил этиш ва янгича йўналиш олган ташкилотни болалар қабул қила олишдими, йўқми, унда қандай ижобий ўзгаришлар бўлди, қандай муаммо ва камчиликлар келиб чиққанини сарҳисоб қилиш ниятида эдик.

Ана шундай муаммолардан бири — ташкилотнинг рамзлари масаласи. Турли вилоят болалар ташкилотларидан хийма хил таклифлар бўлди — қайси ташкилот янгича бўйинбоғ ишлаб чиқариш керак, деган фикрни айтса, яна бири турли шакллардаги нишонларни тавсия этишди. Слёт делегатлари шу масалани ҳам ҳал этишлари зарур эди.

Низомга бир қанча тузатишлар ҳам киритдик. Бўлиб ўтган навбатдан ташқари XVI слёт ташкилотимизни мустақил деб эълон қилган эди. Бу давр ичида Ўзбекистон Болалар ва Ёшлар Уюшмаси Марказий Кенгашининг ташаббуси билан бир қатор республика миқёсидаги тадбирлар ўтказилди. "Меҳрибонлик" деб номланган ногирон болаларнинг 1 фестивали, Жаҳон Болалар кунига бағишлаб ўтказилган хайрия байрами, Мустақилликнинг икки йиллиги муносабати билан Республика Болалар бадний ижодиёти марказида ўтказилган "Нигоҳларда истиқлол" кўргазмаси ана шулар жумласидандир. Аммо ҳар қанча мустақил бўлсакда ушбу тадбирларни ўтказишда биров моддий қийинчиликларга ҳам учрадик. Бугунги ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар даврида биз аввалги даврлардагидек Ёшлар Иттифоқи билан ҳамкорликда ишлашимиз ҳар томонлама яхши эканлигини яна англадик. Шунинг учун ҳам слёт делегатлари яна бир муҳим масалани — Ёшлар Иттифоқи таркибига жамоа сифатида ўтишни мақуллашди. Республикаимиз ҳар икки ташкилотга буюк вазифани — соғлом ва маънавий етув, билимдон ёшларни тарбиялашни ишониб топиширган экан, ушбу вазифани бажаришда ҳамкорликда иш олиб бориш ўз самарасини беради, деган ниятдамиз. Слётнинг ушбу масала юзасидан чиқарган қарорини биз тез кунлар ичида ўз ишини бошлайдиган Ёшлар Иттифоқи қурултойига тақдим этамиз.

— **Сўзбатингиз учун раҳмат.**

Д.ТУРАХМЕТОВА ёзиб олди.

— Э-хе-е-ей! Одамлару одамлар!
Богда битган бодомлар!
Эшитмадим деманглар,
Эшитганлар жилманглар,
Бугун мактабимизда катта шодиёна,
Наврўзи олам айёми!
Ҳамма-ҳаммангизни, каттаю кичикни,
ёшу қарини байрамга чорлаймиз...

Ана майин, ёқимли, дилларини қувнатувчи,
булбул хонишига ҳамонах куй таралиб,

гулчехраларга бурканган Баҳорой ҳамда оппоқ, харир либос кийган Наврўзой ташриф буюрди. Атлас куйлақлару сержило дўппилари ярашиб тушган бири-бирдан хушсурат қизлар даврага кириб келишди.

Бойчечак чиқибди, бугун Наврўз экан,
Ҳамма бир-бирига жигар сўз экан,
Олам ҳам баробар кеча-кундуз экан,
Бойчечак чиқибди, бугун Наврўз экан.

Зардевору нақшин палак, гардишлар билан безатилган, хонтахта атрофига духоба кўрпачалар тўшалган саҳнада келинчақлар либосидаги қизлар давра қуришган. Улар халқимизнинг миллий урф-одатлари, анъаналари, сумалак пишириш, тўй

Шодликнинг чеки бўлмайди

маросимларини намойиш этишмоқда. Чақалоқни бешикка белаш, алла айтиш, келин саломлар каби удумларимизни кўрсатишяпти.

Тоғу тошни гул қилган,
Икки ёшини бир қилган,
Салом-салом, ёр-ёр,
Келин салом, ёр-ёр,
Қабул айланг, устозлар,
Сизга салом, ёр-ёр!

Ўзбек халқ қўшиқ ва лапарлари қизлар мушоирасига, болалар фольклор қўшиқлари шўх рақсларга уланиб кетди. Мактаб ҳаётига

Ўлкамизда кезмоқда Наврўзи!

онд ҳажвий саҳналар эса йиғилганларга қувноқ кайфият бахш этди. Байрам сўнггида унинг иштирокчилари меҳмонларни — мактабдошлари, устозлари, ота-оналари ҳамда маҳалла оқсоқолларини ўзлари тайёрлаган Наврўз таомлари бўлмиш сумалак, кўк сомса, чучваралар билан сийладилар. Мактабнинг 9-е" синф ўқувчилари Ўғиллой Шомуродова, Гўзал Зуфарова, Шахло Мирзаахмедова, Олимжон Қодиров, Ирода Азизова, Дилдора Зокирова, Феруза Азимовалар устозлари Моҳира опа Каримова раҳбарлигида байрамга жуда пухта ҳозирлик кўрган эдилар. Наврўзи олам бир баҳона ўзларининг билимдону зукколикларини, миллий урф-одатларимиз, кўҳна анъаналаримиз, маросим ва удумларимизни қай даражада билишларини фақат ўзбек қизларигагина хос бўлган назокату латофат билан кўрсатиб беришди. Қизларимиз келажакда ким бўлишларидан, қандай касбни эгаллашларидан қатъий назар эртанги келинчақлар, бўлажак оналардир. Шу маънода айём арафасида келажак ҳаётга қай даражада тайёр эканликларини ҳам намойиш этишди.

Эзгуликнинг чеки бўлмаганидек, яхши кунларининг, қувончу шодликларнинг ҳам чегараси бўлмайди. Наврўз тантаналарини 9-е" синф ўқувчилари бошлаб беришган бўлса, бошқа синф ўқувчилари уни давом эттиришди. Демакки, уларнинг ҳар кунини Наврўз бўлади!

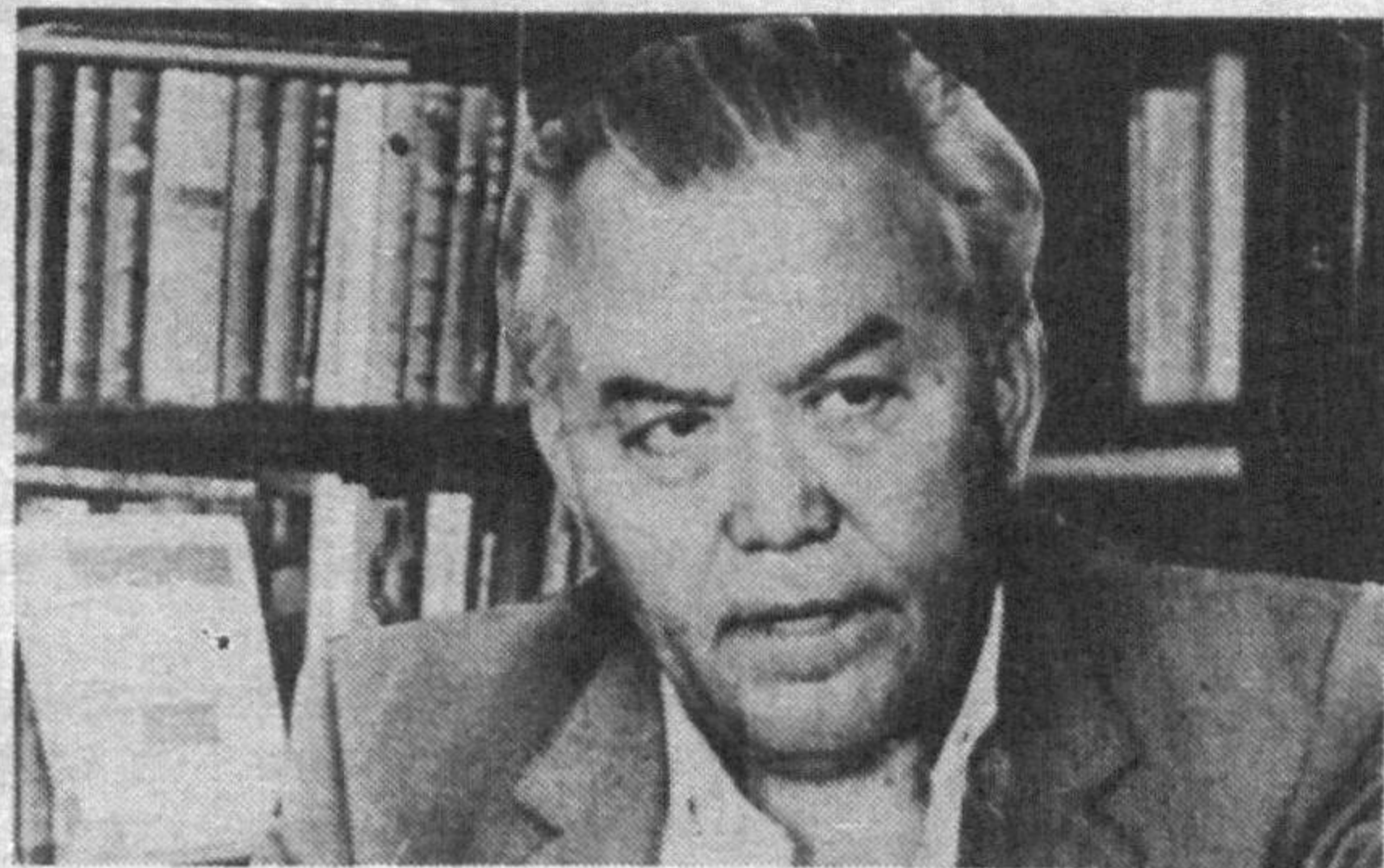
Қувондиқ СИДДИҚОВ.

Суратларда: Тошкент шаҳридаги 22- мактабда Наврўзи олам тантаналари.

Р.АЛЬБЕКОВ суратга туширган.

ЯНА СЛЁТДА УЧРАШАДИК

қиска, ёзиғи ўлчоғлик. У босган ҳар бир қадами учун жавобгар ва масъулдир.

Романда яратилган йирик образлардан бири ўзини ҳақиқий Ибн Сино деб атаган маккор Абу Шилқим Шахвонийдир. У устамонлиги, маккорлиги билан ёвуз ниятларига эришади. Лекин унинг эришган галабаси аслида мағлубият эди.

Романда ёзувчи севиб тасвирлаган энг жозибали ёрқин образлар бу — Абу Райхон Бёруний ва Ибн Сино образларидир. Асарни ўқир эканмиз, биз уларнинг бегубор болалик давларини, ёшликдаги кечинмаларини, эзгулик учун курашиб ўтган фожиаларга тўла ҳаётларини адоқсиз ҳаяжон билан кузатамиз.

Биз ушбу романнинг ёзилиш тарихи хусусида адиб билан қисқача суҳбат

Буюк одамларнинг фожиалари ҳам буюк бўлади, деган экан бир донишманд. Албатта, бунинг сабаби ҳам мавжуд давр ва муҳит билан боғлиқ бўлади. Тарихдан бизга маълумки, халқимиз ичидан жаҳонга машҳур улуг олим-шоирлар, саркардаю давлат арбоблари етишиб чиққан. Улар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Лекин уларнинг ҳаёт йўлини тўлиқ биламизми? Яхшиямки, меҳнаткаш, тиниб-тинчимас,

БУ ДУНЁ — КЎХНА ДУНЁ

зукко ёзувчиларимиз бор. Биз улар ёрдамида ўша — хира тортган тарих ойнасида ўтмишимизни, қолаверса, улуг боболаримиз ҳаёти йўлини ойдин кузата оламиз. Уларнинг қувончу тилаклари, дарду изтиробларига, орзу армонларига шерик бўламиз. Шундай ёзувчиларимиздан бири Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубовнинг дастлабки тарихий асари “Улугбек хазинаси” бизга жуда кўп тарих маълумотларини бериб, адибга катта шуҳрат келтирди, уни жаҳон миқёсига олиб чиқди. Роман қисқа муддат ичида кўпгина тилларга таржима қилинди. Шундан сўнг бошқа янги тарихий асар яратилди. Бу “Кўхна дунё” романи эди.

Роман воқеалари улкан давлат тузган шоҳ Маҳмуд Ғазнавийнинг сўнгги кунлари — беморлиги билан боғлиқ ҳолда ривожланади. Не-не машаққатларни, подшоҳларни енгган, пойида тиз чўктирган Маҳмуд Ғазнавийдай иродали, жасур, қаҳри қаттиқ саркарда ҳам оғир дардга чалинган, ожиз бир инсонга айланади. У касалликдан фориғ бўлиш учун бор имкониятларини ишга солади. Ҳатто, аввал қилган гуноҳларига ҳам тавба қилади. Қаҳрига олган кишиларни кечиради. Ўлимдан, зиндондан озод қилади. Лекин булар энди кеч эди. Чунки инсон умри

қилдик.

• — Ҳар бир йирик асарнинг ўз тарихи бўлади, “Кўхна дунё” романининг ёзилишига асосий туртки бўлган сабаблар ҳақида сўзлаб берсангиз.

• — Романингиз ривоятлар асосига қурилган. Адашмасак, бу услуб ҳозирги ўзбек адабиётида бир янгиликдай туюлади...

О. ЁҚУБОВ: “Кўхна дунё” романининг ёзилиш тарихига тўхталадиган бўлсам, бу романга мени рағбатлантирган нарсаси, биринчи навбатда “Улугбек хазинаси” романи (70-йилларнинг бошида ёзилган) бўлди. Кейин у бир неча йилларнинг ичида жуда кўп тилларга таржима қилинди. Видеофильм яратилди. Радио, матбуот бу роман ҳақида кўп гапирди. Бундан мен шундай фикрга келдимки, халқимиз ўзининг буюк сиймоларининг ҳаёти ва ижоди, илмий ишлари билан ҳам қизиқар экан, ҳам бунга ташна экан. Шундан кейин узоқ ўйлаб, менда Ибн Сино ва Бёруний, уларнинг замондошлари, буюк боболаримиз тўғрисида роман ёзиш фикри туғилди. Энди роман деган нарсаси илмий иш эмас. Уни ёзиш машаққат. Бундан минг йил аввал яшаган одамлар тўғрисида, уларнинг ҳаёти, ижоди, фожиали онлари, қувончли

кунлари ҳақида ёзиш ўзи қийин иш. Бунинг учун жуда кўп нарсани ўрганиш керак. Жуда кўп нарсани билиш керак. Улар яратган асарларни ўқиш зарур. Лекин бу асарлар жуда мураккаб тилда ёзилган, ҳазм қилиш қийин бўлган илмий асарлар. Масалан, Ибн Синонинг “Ал-Шифо” деган асари, уни варақлаб чиқиб, ўрганишга ҳаракат қилишнинг ўзи осон эмас. Ёки Бёрунийнинг “Ҳиндистон асари”. Бу асар жуда қимматли асар. Унга Жовҳарларал Неру ҳам катта баҳо берган. Улар қаторида қадимги халқларнинг удумлари, расмлари ҳақидаги асарларни ҳам ўқиб, ўзлаштириш керак. Буларга эса жуда кўп вақт, меҳнат кетади. Энди фожиали воқеалар бу улуг зотлар ҳаётида беҳад кўп бўлган. Хулласкалом анча ўйлашга, бош қотиришга тўғри келди. Лекин мен узоқ вақт бу романни ёзолмай юрдим. Бу икки аллома тўғрисида: уларнинг султонлари, шаҳар аҳли муносабатлари, зиддиятлари ва

улар ҳақида халқ орасида юрган ривоятларнинг ҳаммасини йиғиб, териб олмасдан ёки бўлмасам уларнинг ҳаммасини мукаммал инсон сифатида яратишга ёрдам берадиган

ривоятларни танламагунимча бу романни бошлашим жуда қийин бўлди. Мана шу ривоятлардан иккитасини мен сизларга айтиб бераман. Ҳазрат Ибн Сино “Ал-Қонун”, “Ал-Шифо” асарларини ёзгандан кейин, жуда катта шуҳрат топган. Бунинг сабабларидан биттаси шуки, у киши ўша даҳо асарларини бир ҳонага эллик-олтмишга яқин шогирдларини йиғиб, ҳар бобини айтиб турган экан. Шогирдлари шу бобларни ёзиб олган эканлар. Кейин бу шогирдларнинг ҳар бири ўзининг қирқ-эллик шогирдини йиғиб олиб, уларга кўчирган бобларини айтиб, ёздиршган экан. Шу тариқа бир пайтнинг ўзида барча боблар бир неча нусхада ёзилган. Натижада бу асар тўла ҳолда шиддат билан дунёга тарқалади. Бунинг галати бир натижаси сифатида Ибн Сино ҳаёт пайтида жуда кўп сохта Ибн Синолар пайдо бўлган. Яъни ўша — китобларда Ибн Сино кўрсатган даволаш сирларини билиб олган жуда кўп ёвуз, маккор одамлар “мен Ибн Синоман” дея даъво қилиб чиқишиб, одамларни даволашган экан. Бу энди галати ривоят, бундай маккор одамлар ҳамма даврларда ҳам бўлган. Улуг инсонларнинг ишини улар ўзлариники қилиб олишган. Мен бу ривоятни ўқийм

БИР АСАР ТАРИХИ

билан, бизнинг бугунги кунимиз бундан минг йилча олдинги тарихга боғланиб кетганини, ўша муаммолар бугун ҳам борлигини, ҳалоллик ва ноҳалоллик масалаларини шу роман орқали яратиш мумкинлигини дарҳол илғаб олдим. Ва романнинг ёзилишига қандайдир йўл топилиб, Ибн Синога қарши, ўзини Ибн Сино деб, ҳатто буюк давлат арбоби, буюк лашкарбоши Маҳмуд Ғазнавийнинг ишончини ҳам қозонган бир шахс романда улуг сиймолар билан барабар борди. Асосий драматик кураш шунда бўлдики, ўша Абу Шилқим Шахвоний деган лақаб олган сохта Ибн Сино ҳақиқий Ибн Синодан кўпроқ қадр топади. Бунинг ҳам ҳаётнинг ўша галати бир ўйини сифатида қабул қилишимиз керак. Бундай воқеалар жуда кўп даврларда бўлган. Мен романнинг шу томонларини, бу қизил ипни топганимдан кейин асар бир йўлга тушгандек бўлди. Менинг ишим осонлашди. Бу албатта ҳақиқий Ибн Синони кўрсатиш эди. Бёруний линияси романга кейин кириб келди. Ва шундай қилиб, жуда кўп қийинчиликларни бошдан кечириб, бир ишим юришиб, бирда юришмай қарийб 10 йил мобайнида романни ёзиб тутатдим. Маълумки, гарбда ёзувчилар ўз асарларини ривоятлар асосида ёзишган. Бизда бунинг Чингиз Айтматов ижодида кўриш мумкин. Лекин ўзбек адабиётида халқ яратган соф ривоятларга асосланган асарлар жуда кам. “Кўхна дунё” эса асосан ўша ривоятлар асосига қурилган. Шунинг учун ҳам бу роман жуда кўп тилларга таржима қилинди. Яқинда Туркияда ҳам чоп этилди. Ҳар ҳолда бу асар муваффақиятли “Улугбек хазинаси” даражасида ҳам менинг ижодимда ўз ўрни бор. Умид қиламан, бу роман келгусида ҳам вақт синовидан ўтади.

“Кўхна дунё” романи ўз номидан ҳам кўриниб турибдики, бизга кўхна дунёнинг сир-синаотларидан, жумбоқларидан, сабоқларидан ҳикоя қилади. Биз бу романи ўқиб чиққач, одамлар ҳақидаги тасаввуримиз янада бойиганлигини, тафаккуримиз янада кенгайганини англаймиз. Дилимизда унинг муаллифига нисбатан ҳурматимиз ортади, унинг номига баракали меҳнати учун ташаккурлар ёғдиргимиз келади. Чунки бу асар мозийга очилган даричадир.

Суҳбатдош Тўроб НИЁЗ

Азиз болалар! Маълумки, “Тоғиғ юлдузи” газетаси узоқ йиллардан буён Ўзбекистон Халқ таълими, Ички ишлар вазирликлари билан биргаликда республикамиз мактаб ўқувчилари ўртасида “Светофор” ўйин-викторинаси ўтказиб келади. Бу ўйин-викторина ўқувчиларнинг йўл ҳаракати қондаларини билиб олишларида аҳамиятли эканлигини ушбу кўрсаткичлардан билиб олиш мумкин: ўтган 1993 йилнинг 12 ойи давомида 1992 йилнинг худди шу даврига нисбатан болалар ўртасида йўл транспорти ҳодисалари 10, унда нобуд бўлганлар 17, шикастланганлар эса 9,5 фоизга камайган.

Бироқ ажабланирлиси шундаки, бўлаётган бахтсиз ҳодисалар ва уларда шикастланган болаларнинг деярли ярмини 7 ёшгача бўлган болалар ташкил этади. Ушбу кўрсаткичнинг янада камайишига ҳисса қўиш мумкинлигини

ҳисобга олган ҳолда муҳарририят “Светофор” ўйин-викторинасини 1994 йилда ҳам давом эттиришга қарор қилди.

У бу йил ҳам 4 турда ўтказилади:

I тур: апрел-май.

II тур: июн-июл.

III тур: август-сентябр.

IV тур: октябрь-ноябр.

“Светофор-94” ўйин-викторинаси декабр ойида якунланади.

Ғолибларга Ўзбекистон Халқ таълими, Ички ишлар, Соғлиқни сақлаш, Автомобил транспорти вазирликларининг қимматбаҳо совгалари ҳамда “Тоғиғ юлдузи” газетаси муҳарририятининг фахрий ёрлиқлари топширилади.

Шундай қилиб, азиз болажонлар, сизларни “Светофор-94” ўйин-викторинасига таклиф этамиз.

— Югур! Улгураган! — деди Алишер.

Кимнинг гапи тўғри? Ақромчи, у йўл ҳаракати қондасига риоя қилдимиз?

4. Шаҳарга кираверишда Аҳмад чорраҳага дуч келди. У ерда на светофор, на регулировкачи ва на бирор пиёда бор эди. Фақат машиналаргина чорраҳадан навбатма-навбат ўтиб боришарди.

— Бу қанақа чорраҳа ўзи? — ҳайрон бўлди Аҳмад. Ростдан ҳам Аҳмад қандай чорраҳага дуч келиб қолди?

5. Шу чорраҳа бетида Аҳмад бир оз вақт машиналар қатновининг камайишини кутиб турди. Кейин таваккал қилиб (Давоми 4-бетда).

ЯШИЛ ЧИРОҚЛАР ПОРЛАЙВЕРСИН!

I ТУР САВОЛЛАРИ

1. 12 ёшли Аҳмад мактабдан келгач, дадасининг велосипедини етаклаб, кўчага чиқди. У аввал велосипедни пиёдалар йўлида, кейин эса катта йўлда мина бошлади.

Айтинг-чи, Аҳмад тўғри иш қилдимиз? Нима учун?

2. Трамвай бекатдан қўзғалди. Шу пайт олдинги ўриндиқлардан бирида ўтирган Аҳмад ойнадан гавдасини ярмигача чиқариб, бекатда қолган ўртоғига

қичқирди:

— Нера чиқмадинг?! Мен сени музей ёнида кутиб тураман.

Трамвай, троллейбус ва автобусда кетаётган йўловчи ўзини қандай тутиши керак? Аҳмад трамвайда ўзини тўғри тута олдимиз?

3. Алишер билан ўртоғи бекатда туришган эди. Йўлнинг нариги томонида кетаётган Ақром уларни кўриб қолдию серкатнов йўлни кесиб ўта бошлади.

— Тўхта! Сабр қил! — деди Алишернинг ўртоғи.

ҒАНИ АКА ЁДИ

Дунёда шундай инсонлар бўладикки, бутун борлиги билан каттаю кичикка яхшилик қилай, деб яшайди. Сўзидан, юзидан нур ёғилиб туради. Омадиндан қувонади, ташвишинингга шерик бўлади. Учраса, қаддингни баяндроқ тут, деб мадад беради. Қўлингдан кўпиш келади, деб ишонч билдиради.

Бугун биз хотирлаб турган марҳум Ғани ака ана шундай инсонлардан бири эди. Ғани Жаҳонгиров ёзувчию олимларнинг, зиёлиман деганининг меҳрибонини, йўл кўрсатқувчиси эди. У зотни ҳамма бирдай яхши кўрар, учраб қолишса, ўз туғишганидай кучоқ очиб кўришар, ҳаммада битта тушунча бор эди. Ғани ака зўр одам, зўр ташкилотчи. У киши узоқ йиллар ҳозир сиз варақлаб турган газетда (“Ленин учкуни”) бош муҳаррир бўлиб ишлаган. Кейин шу лавозимда ешлар рўзномасида, “Гулхан”да хизмат қилди. Ёзувчилар, олимлар, радиочилар билан ишлаб кўрди. Албатта, раҳбар ўринбосари лавозимларида. Ғани ака қайси вазифада иш бошласини, елиб-югуриб, ўз иморатини тиклаб, энди хотиржам бўлди деганда ўрнини ўзгаларга тақдим қилиб кетаверди. Ғани ака ташкилотчилик қилиш билан бирга, ёзувчилик, олимлик фаолиятини ҳам камситмади. Пьесалар ёзди, болалар

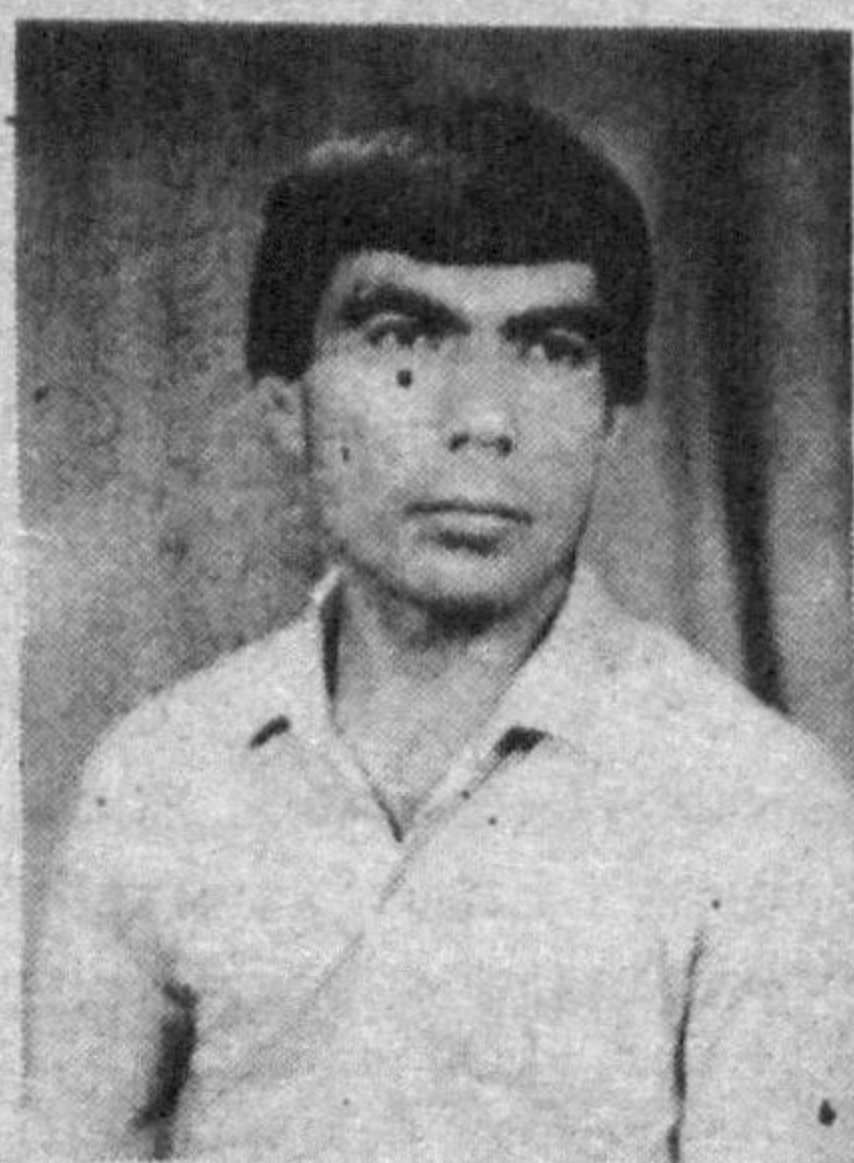

ўйинлари, кўшиқларини йиғди. “Ойга-пойга”, “Бола ва дельфин” каби ҳикоялар тўпламини яратди. Қатор китобларни ўзбекчага ўғирди. Яшаб турган маҳалласи ишларига бош-қош бўлди.

Юқорида айтганимдек, у киши менга ҳам маслаҳатлар берар, бетиним ижод қилишга даъват этар, ҳар бир ёганимни кузатар, кўришиб қолсак, “яхши ёзаяпсан” деб кучоғини очиб, кўнглимни кўтарар эди. Ҳозир бу гапларни ёзаяпману, юракда эса катта айрилиқ. Ғани ака бизнинг қалбимизга меҳрни экиб бўлиб, мангу уйқуга кетди. Бизнинг бурчимиз Ғани акани бот-бот эслаш, у кишининг ёдини эсдан чиқармаслик. Ғани акага ўхшаб яшаш, яхши одамлар бу дунёда кўпчилигини эл-юртга эслатиб туришдан иборат. Чунки жаннат одам дегани Ғани акага ўхшаса керак...

Сафар БАҲОЕВ

Янги кўн кўн

Абдурахмон АКБАР

шоМ

Каптарларга олиш керак дон!
Каптарларга олиш керак дон! —
Шу тўрт сўзни ҳар кеч минг
марта

Юрагидан ўтказар Даврон.
Тонг отганди мактабга жўнаб,
Сўнг ўйин-ла бўлиб андармон,
Кун ўтганин сезмасдан қолар —
Бора олмас бозорга Даврон.
Ёз бўлса ҳам бошқа гап эди,
Хаммаёқ қор, авжи қаҳратон.
Қушларига раҳми келса-да,
Бора олмас бозорга Даврон.
Давронбойни дон ташвишидан
Мош мушуги айлади ҳалос —
У шом пайти томга чикди-да,
Каптарларни туширди паққос!

коН

Дамточкага қиёслаган
Мени машҳур бир шоир.
Шеър ёзилган қоғоз-қоғоз

Тескари сарлавҳали шеърлар

Фойдаларимга доир.
Тошолмадан кам жойим йўқ
Нондек лаззатга конман.
Баъзан нарҳим жуда қиммат,
Баъзан ажаб, арзонман.
Баҳор келса боғингга эк,
Жон бўламан жоғингга.
Сал ҳосилга кирсам борми,
Пулинг қолар ёнингга!

калиТ

Шоир деди шоирга:
— Шеър қандай яхши!
— Шеър ўқувчи жажжилар
Умримиз нақши.
— Гапинг рост, — дер каттаси
Шодланиб шу он:
— Бахтимизга болалар
Бўлсинлар омон!

бобуР

Пештахтада "мум тишлаб",
Ётдим билсанг, бутун ёз.
Мени сотиб олганинг
Жуда соз бўлди шоввоз.
Сал кунт қилсанг, янграйман
"Пахтазор ўлкаси"га.
"Лазги", "Шахло"дан тортиб,
"Андижон полкаси"га.
Соз чиксин десанг оҳанг,
Дилбар бўлсин десанг куй,
Сен мусиқа завқини
Аввал юрагингга туй!

қора

Тубингга етолмай,
қурита олмай,
Не не инсонларнинг
қуриган шўри.
Ёлгон лаззатингга
саждалар қилиб,
Хонга айланганлар,
бўлганлар бўри.
Озингни соз дерлар,
балки бу ростдир,
Эҳтимол ҳар томчинг
ҳаромдан ҳаром?
Нима бўлганда ҳам
болалар каби
Мен сенга ҳеч қачон
бермайман салом!

отаМ

Бу қандай матолигин
Сенга айтмайман очик.
Йўқ, у дастрўмол эмас,
Эмас хаттоки сочиқ.
Сурп, чит ҳам эмас у —
Тайёрларан ипақдан.
Ўзаликда заррача
Қолишмас камалақдан.
Қизлар айтар эканлар
Балки бу лофдир андай —
Уни қийган бўлармиш
Маргилонга боргандай.

(Давоми. Бошланиши 3-бетда).

чорраҳадан ўта бошлади. Энди
тўрт-беш қадам юрган ҳам эдики,
машинанинг кучли тормоз берган
овози эшитилди. У қўрқиб
кетганидан кўзларини юмиб олди.
Машина эса сурилиб бориб, йўл
четидаги пидедалар йўлкасига
чиқиб кетди.

Бахтсиз ҳодисага учрамаслик
учун бундай чорраҳадан қандай
ўтиш керак? Аҳмад чорраҳадан

чиқинг, 1994 йил учун тадбирлар
белгиланг.

2. Ҳаракат хавфсизлиги хонаси
ва бурчагини янги-янги плакат,
макет, стенд ва паннолар билан
жиҳозланг.

3. Мактабингизда автошаҳарча
ёки "Светофор" майдончаси
бўлишини мактаб маъмуриятининг
талаб этинг.

4. "Ёш назоратчилар" гуруҳи
аъзолари ёрдамида йўл ҳаракати
қоида-сига оид ҳар хил ўйинлар ва

ЯШИЛ ЧИРОҚЛАР ПОРЛАЙВЕРСИН!

ўтаётганида қандай хатога йўл
қўйди?

6. Аҳмад шошганича катта
йўлни кесиб ўтаётган эди. Ногаҳон
светофорнинг яшил чироғи ёниб,
машиналар ҳаракати бошланиб
қолди.

— Эҳтиёт бўл! "Оролча"да
тўхта! — деди унга ўртоғи.

Айтингчи, Аҳмаднинг ўртоғи
қандай "Оролча"ни назарда тут-
ди? Умуман, йўлни кесиб ўтишга
улгурмай қолган йўловчи қаерда
тўхташи керак?

1 ТУР ТОПШИРИҚЛАРИ

1. Йўл ҳаракати ёш
назоратчилари гуруҳлари
аъзолари билан бирга йиғилишиб,
1993 йилда йўл ҳаракати
қоида-сини ўрганиш бўйича амалга
оширган тадбирларингизни
танқидий кўз билан ўрганиб

викториналар ўтказинг. Июнь
ойида Наманган вилоятида
ўтказиладиган йўл ҳаракати ёш
назоратчиларининг республика
слётига тайёргарликни
кучайтиринг.

5. Мактаб олди ва мактаб ҳуд-
дидаги йўлларда "Ёш
назоратчилар пости"ни ташкил
этинг.

6. Болалар боғчалари ва кичик
ёшдаги ўқувчилар чорраҳаларини
ўз оталигингизга олинг.

Мактабларингизда олиб
бориладиган барча ибратли
тадбирлар, камчилик, қийинчилик
ва муаммолар ҳақида бизга ёзиб
юборинг.

"Светофор-94" материалларини
Республика ўқув-методика
маркази Тарбия ишлари
бўлимининг етакчи методисти
Ф. СОДИҚОВ тайёрлаган.

Азиз синглим НУЛУФАРХОН!

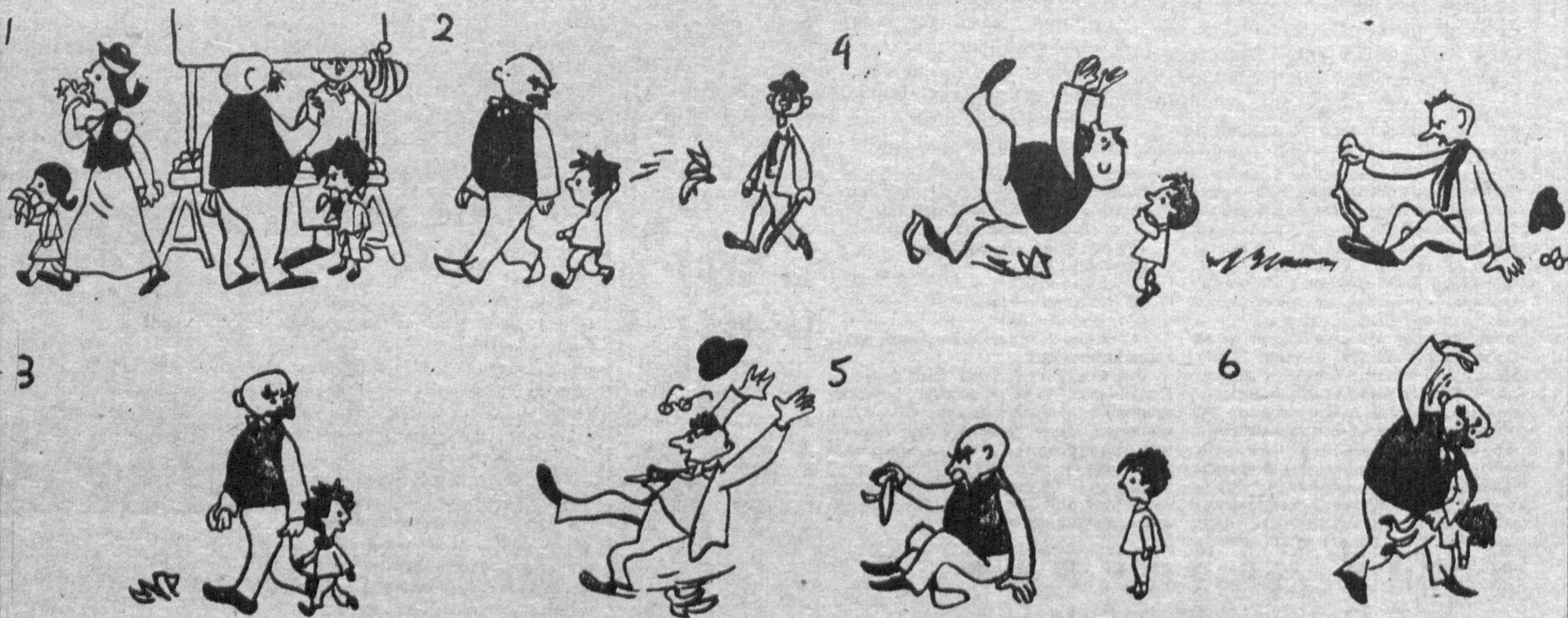
Сени баҳор айёмлари ҳамда туғилган ку-
нинг билан самимий қутлаймиз. 3-сон тиллар
мактабида она тили, рус тили ва инглиз
тилларида олаётган сабоқларингизни
муваффақият билан олиб бориш, мустақил
Ўзбекистонимизнинг муносиб фарзанди бўлиб
етишишингизга тилакдошман. Баҳор
гулларидай очилиб, қувнаб юришингизни
истайман.

Сенга самимий соғлиқ тилаб: аканг
Анваржон Маткаримов.

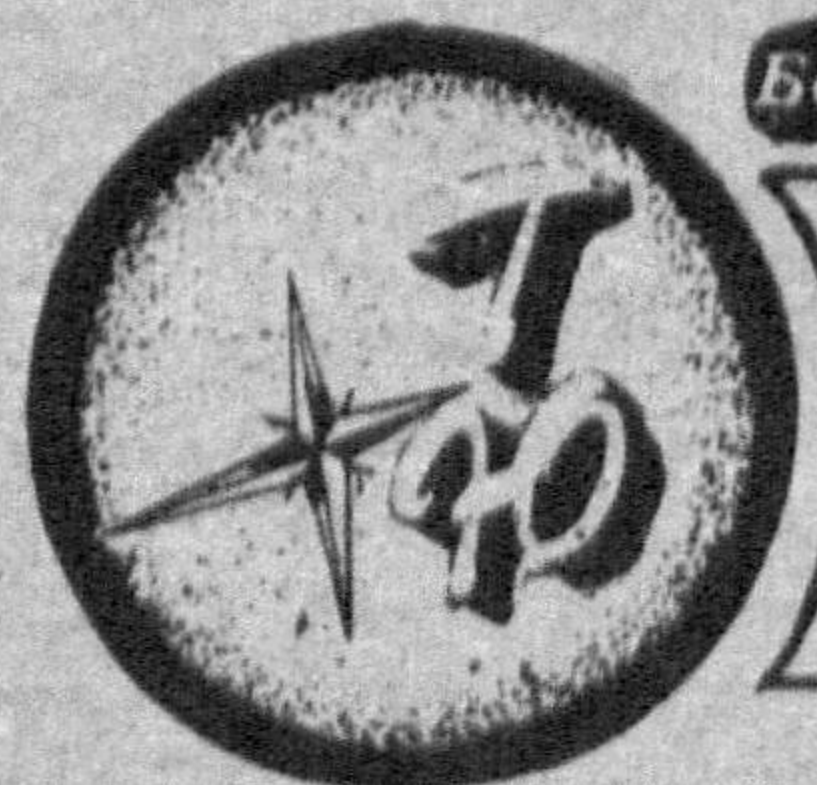
Наманган вилояти, Учкўрғон шаҳри.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Хитой Халқ Республикаси, Шинжон Уйғур автоном туманининг "Торим гувчалари" ойномасидан олинди.

Бош муҳаррир: Ақром БЕРДИМУРДОВ.

Таҳрир хайъати:
С. БАҲОЕВ, М. ДАВЛЯТОВА,
Ф. ЖАЛИЛОВА, А. КҶЧИМОВ,
М. ПИРМАТОВ /масъул котиб/,
Ш. СУННАТОВ, Д. ТУРАХМЕТОВА.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЕПЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ
ҚҶМИТАСИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
Газета 1929 йил, 1 августдан «Ленин учқуни»
номи билан чиқа бошлаган.

Газета ҳафтаининг сешанба кўни чиқади.

Маълумот учун телефон: 33-49-45

Бизнинг манзилгоҳ:
700083. ТОШКЕНТ ШАҲРИ,
МАТЕУОТЧИЛАР КҶЧАСИ-32 УЙ
Наптр кўрсаткичи: 64563

"ШАРҚ" нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси.

Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137. Буюртма № Г-854. 17294 нускада босилди. Ҳажми — 1 босма табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-3.

Босишга топшириш вақти 19.00. Босишга топширилди 19.00.

1 2 3 4 5 6